

ЕКОЛОГІЧНА ТРАНСФОРМАЦІЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННИХ КОНФЛІКТІВ

*Барун М.В., к.е.н., доц.,
Сосновський С.Є., здобувач третього рівня вищої освіти,
Харківський національний автомобільно-дорожній університет,
м. Харків, Україна
Seregason@gmail.com*

Екологізація вищої освіти є одним із ключових напрямів адаптації освітніх програм до сучасних глобальних викликів, що виникають у зв'язку з військовими конфліктами та їх впливом на природне середовище. В умовах зростаючої кількості військових конфліктів у світі зростає необхідність підготовки фахівців, здатних ефективно реагувати на екологічні наслідки військових дій. З огляду на це, екологічна освіта повинна бути інтегрована у програми вищих навчальних закладів для підвищення рівня обізнаності студентів щодо питань охорони довкілля, особливо в контексті белігеративного впливу.

Белігеративний вплив (вплив військових дій) на довкілля є значним і багатограним. Він включає:

- забруднення водних ресурсів,
- деградацію земель,
- втрати біорізноманіття,
- пошкодження екосистем.

Зокрема, вибухові матеріали та хімічні забруднювачі можуть викликати значне забруднення ґрунтових та поверхневих вод. Деградація земель у результаті військових дій, таких як використання вибухових пристроїв і переміщення військових технік, призводить до порушення природного ландшафту та втрат сільськогосподарських угідь. Знищення природних середовищ існування внаслідок бойових дій спричиняє серйозні втрати у видоутворенні та біорізноманітті.

Вища освіта відіграє важливу роль у підготовці нових поколінь фахівців, здатних розв'язувати проблеми, що виникають внаслідок військових конфліктів. Важливо включати в освітні програми дисципліни, пов'язані з екологією, управлінням природними ресурсами та оцінкою екологічних ризиків. Студенти повинні навчатися оцінювати наслідки військових дій для довкілля та розробляти стратегії відновлення пошкоджених екосистем. Особливо важливою є підготовка фахівців у сфері екологічного менеджменту, які зможуть не тільки аналізувати ситуацію, але й пропонувати рішення, що сприятимуть сталому розвитку.

Впровадження інноваційних технологій у вищу освіту є важливою умовою підвищення ефективності навчального процесу. Геоінформаційні системи (ГІС), супутникові знімки та дистанційне зондування землі дозволяють моніторити стан природних ресурсів та оцінювати екологічні ризики в умовах військових конфліктів. Використання біотехнологій, таких як біоремедіація, є важливим елементом у процесах очищення забруднених територій. Це забезпечує студентам можливість безпосередньо застосовувати набуті знання для вирішення практичних завдань у сфері екології.

Сучасна екологічна освіта повинна базуватися на міждисциплінарному підході, який охоплює не тільки природничі науки, але й соціальні та економічні аспекти. Оцінка екологічних втрат повинна враховувати як прямі збитки для екосистем, так і соціально-економічні наслідки для громад, які зазнають впливу військових дій. Це вимагає інтеграції знань з різних дисциплін для комплексної оцінки ситуації та розробки стійких стратегій відновлення.

Участь місцевих громад у процесах відновлення екосистем є важливим аспектом екологізації освіти. Студенти повинні мати можливість брати участь у реальних екологічних проектах на місцях, що сприятиме поглибленню їх практичних навичок. Такі ініціативи сприяють не тільки покращенню стану довкілля, але й забезпечують практичну підготовку фахівців, здатних діяти в умовах реальних екологічних викликів.

Отже, екологізація освіти є ключовим кроком на шляху до сталого розвитку, особливо в умовах бelligеративного впливу. Включення екологічних дисциплін, впровадження новітніх технологій, міждисциплінарний підхід та активна участь студентів у практичних проектах можуть суттєво підвищити якість підготовки фахівців.

Це забезпечить формування нового покоління професіоналів, здатних реагувати на виклики, пов'язані з військовими конфліктами та їх екологічними наслідками.

Список джерел:

1. Gleick, P. H. (2014). Water, Drought, Climate Change, and Conflict in Syria. *Weather, Climate, and Society*, 6(3), 331–340.
2. Harwell, E. (2015). Environmental Damage and the Economic Consequences of Armed Conflict. *Journal of Peace Research*, 52(2), 240-252.
3. Pearce, F. (2017). The Ecology of War. *New Scientist*, 234(3120), 28-31.